Motion

1984/85: 756

Einar Larsson m. fl.

De samiska näringarna

Rennäringskommittén avlämnade under våren 1984 sitt betänkande Rennäringen i Sverige (SOU 1983:67) till jordbruksministern. Betänkandet har remissbehandlats och kommitténs förslag har i allt väsentligt bemötts positivt av remissinstanserna.

Under det senaste året har också betänkanden från koncessionsrenskötselutredningen och statskontoret angående den centrala rennäringsadministrationen samt från länsstyrelsen i Norrbottens län angående den regionala renskötseladministrationen avlämnats. I budgetpropositionen redovisas att jordbruksministern avser att senare återkomma beträffande koncessionsrenskötselutredningen medan det beträffande rennäringsadministrationen hänvisas till att samerättsutredningen bör avvaktas innan slutlig ställning tas i den frågan.

När det gäller rennäringskommitténs förslag hade det varit i hög grad motiverat att frågorna blev behandlade i samlad form genom en särskild proposition till riksdagen. När nu frågorna framläggs i form av delförslag inom ramen för budgetpropositionen är det därför av stor betydelse att de mål och principiella överväganden rennäringskommittén angav också blir föremål för riksdagens prövning.

Rennäringskommittén har redovisat att den till grund för sitt arbete gjort en genomgång av den statliga same- och rennäringspolitiken som den utformades under 1970-talet och då framför allt genom riksdagsbesluten 1971 angående ny rennäringslag och 1976 angående ändring av 1 kap. 2 § regeringsformen samt 1977 med anledning av samepropositionen 1976/77:80. Kommittén finner att den sålunda beslutade same- och rennäringspolitiken bör ligga fast samtidigt som kommittén understryker att det finns brister när det gäller tillämpningen och särskilt då det gäller bristen på en helhetssyn på samerna och det nära och oupplösliga sambandet kultur-näring-marker.

Kommittén sammanfattar detta enligt följande:

Den programmatiska grundval kommittén föreslår är alltså snarare att se som preciseringar av vad som redan är angivet än som nyskapelser. Grunden för de nedan angivna delmålen är att Sverige inom ramen för ett mångkulturellt samhälle har förpliktelser att visa respekt för samisk kultur och samiska näringar och ge utrymme för samerna att bestämma och påverka sin livssituation utifrån samiska värderingar.

Kommittén preciserar detta i fyra delmål:

- Minoritetspolitiskt mål, som innebär att rennäringen är en förutsättning för den samiska kulturen och därför måste förbli en samisk näring.

– Regionalpolitiskt mål, som innebär att bosättning och sysselsättning i de samiska bosättningsområdena upprätthålls.
– Näringspolitiskt mål, som innebär en rationell och lönsam produktion inom näringen – baserad på för näringen bestämmande förhållanden och genom tillvaratagande av naturresurser.
– Inkomstmål, som innebär att rennäringsutövarna skall ha en ekonomisk och social trygghet och standard i arbetet som inte avviker från vad som gäller i samhället i övrigt.

Riksdagen bör ställa sig bakom dessa målformuleringar för rennäringen. Det långsiktigt viktigaste förslaget som lämnas i budgetpropositionen är att överläggningar mellan staten och rennäringen genom SSR (Svenska samernas riksförbund) etableras i organiserade former och att de inriktas på att uppnå konkreta resultat utifrån en helhetssyn på samerna och de samiska näringarna.

Rennäringskommittén föreslog att staten vid dessa förhandlingar skulle företrädas av jordbruksnämnden. SSR har anslutit sig till denna ståndpunkt – något som även jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen har gjort i sina resp. remissvar varvid jordbruksnämnden angivit att uppdraget bör lämnas till jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen gemensamt. Regeringens förslag innebär att staten skall företrädas av lantbruksstyrelsen, men med hänsyn tagen till att lantbruksstyrelsen härvid kommer att ges en dubbel funktion av att dels i förhandlingar överlägga med SSR, dels i ett löpande arbete gemensamt med SSR behandla olika uppkommande frågor inom ramen för rennäringspolitiken är detta en olycklig lösning.

Det framstår som mer ändamålsenligt att följa rennäringskommitténs förslag att staten skall företrädas av jordbruksnämnden, något som självfallet inte hindrar att lantbruksstyrelsen på lämpligt sätt kan ta del i förhandlingarna genom att ta fram underlagsmaterial m. m.

Oberoende av frågan om vem eller vilka som skall företräda staten i dessa förhandlingar är det nödvändigt att fastslå att förhandlingarna skall ske utifrån en helhetssyn på samerna och de samiska näringarna. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Den i budgetpropositionen föreslagna uppräkningen av anslaget B 11. Främjande av rennäringen med 2 000 000 kr. är enligt jordbruksministern avsedd att möjliggöra insatser främst för de från allmän synpunkt angelägna åtgärderna försöksverksamhet med stödutfodring och kartläggning av renskötselns markanvändning. I den senare delen torde avses vad rennäringskommittén angivit om utvecklingsplaner för samebyarna och som en del häri en kartläggning av markanvändningen. Enligt de beräkningar rennäringskommittén gjort för här särskilt nämnda två ändamål, konsumeras i praktiken hela det ökade beloppet – om häri också inräknas vad jordbruksministern i övrigt anför om ytterligare reservationer för katastrofskadeskyddet.

En konsekvens härav blir att det inte finns utrymme att lösa de sociala trygghetsfrågorna för renskötarna.

Trygghetsfrågorna för de renskötande samerna överlämnades till rennäringskommittén av regeringen den 8 juli 1982 efter riksdagens beslut i anledning av motionerna 1981/82:1030, 1446 och 1895.

I jordbruksutskottets betänkande 1981/82:20 uttalades bl. a. följande: Utskottet vill för sin del understryka angelägenheten av att rennäringsutövarna på sikt tillförsäkras ett socialt försäkringsskydd som motsvarar det som gäller för andra jämförbara grupper. Som anförs i motionerna finns starka skäl för att de sociala trygghetsfrågorna för de renskötande samerna löses efter samma mönster som gäller för jordbrukare.

Rennäringskommittén har i kontakt med arbetsmarknadsförsäkringar (AMF) framlagt förslag till ett trygghetspaket för renskötare som nära ansluter till motsvarande lösning som redan införts beträffande jordbrukare och fiskare. Kommittén liksom senare SSR har uttalat att detta förslag framstår som ett av de mest angelägna av dem som kommittén framlagt.

Beträffande finansieringen föreslog kommittén att detta skulle ske genom en uppräkning av anslaget Prisstöd till jordbruket i norra Sverige, från vilket i dag prisstödet till rennäringen utgår samtidigt som en besparing kunde göras genom att en delpost på 700 000 kr. avfördes från anslaget Främjande av rennäringen.

Oberoende av teknisk konstruktion framstår det som angeläget att riksdagen nu beslutar om en uppräkning av anslaget till rennäringen så att det skapas ekonomiskt utrymme för att kunna införa ett trygghetspaket för renskötare i likhet med det som gäller för jordbrukare och fiskare och att detta kan träda i kraft fr. o. m. den 1 juli 1985.

I förhållande till budgetpropositionens förslag skulle det här redovisade innebära att anslaget B 11. Främjande av rennäringen uppräknas med 800 000 kr. utöver vad regeringen föreslår i budgetpropositionen.

Även i ett ansträngt allmänt ekonomiskt läge finns skäl att nu i samlad form söka återhämta eftersläpningseffekter i förhållande till stödet till de samiska näringarna. Den föreslagna förhandlingsordningen mellan staten och näringen förutsätts självfallet innebära att ett reformarbete fortsätter.

När det gäller stödet till de samiska näringarna förtjänar det påpekas att stödet till rennäringens rationalisering om ca 1,5 milj. kr. per år betalas av samerna själva genom att det utgår ur samefonden.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar ställa sig bakom de i motionen anförda målen för rennäringen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som angivits om ramen för förhandlingsordningen mellan staten och rennäringen samt att staten vid dessa förhandlingar bör företrädas av statens jordbruksnämnd.

3. att riksdagen beslutar uppräkna anslaget B 11. *Främjande av rennäringen* med 800 000 kr. utöver vad som föreslås i budgetpropositionen.

Stockholm den 18 januari 1985

EINAR LARSSON (c)

KERSTIN ANDERSSON (c) LENNART BRUNANDER (c)

P.-O. ERIKSSON (c)

minab/gotab Stockholm 1985